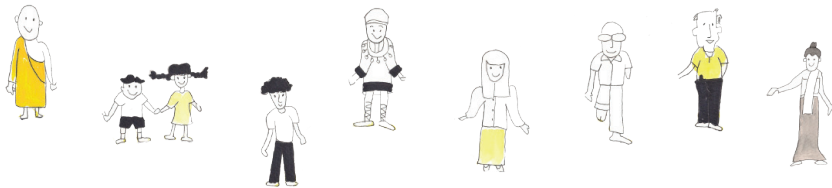

Human Rights

สิทธิมนุษยชน ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

สิทธิมนุษยชน...ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

จัดพิมพ์โดย: แอมเนสตี อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย

90/24 ซอยลาดพร้าว 1 แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร: 02 513 8745, 02 513 8754

โทรสาร: 02 939 2534

อีเมล: info@amnesty.or.th

เว็บไซต์: www.amnesty.or.th

ภาพประกอบโดย: จิตติ ชื่นโชติ

จัดรูปเล่มโดย: พชร ปัญญามัง

สิทธิมนุษยชนคืออะไร

สิทธิมนุษยชนคืออะไร

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) เป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากความเชื่อ ปรัชญา คำสอนทางศาสนา ศีลธรรมและจริยธรรมของสังคมและวัฒนธรรมต่างๆ ในโลกที่เชื่อว่ามนุษย์ที่เกิดมาทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ เช่น ทุกศาสนามีบัญญัติห้าม การทำลายชีวิตมนุษย์ นอกจากนั้นก็มีปรัชญาความเชื่อในวัฒนธรรมตะวันตกที่ว่า มนุษย์มีสิทธิโดยธรรมชาติในฐานะที่เกิดเป็นมนุษย์ โดยมนุษย์มีความชอบธรรมในด้าน จริยธรรมที่จะรักษาชีวิตของตนเอง มีอิสระทางความคิด และเชื่อว่าไม่ว่าแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันในด้านใด ทุกคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกัน

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้สิ้นสุดลง แนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนดังกล่าวได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญจากทั่วโลกมากขึ้น เนื่องจากประชาคมโลกได้ตระหนักถึงความโหดร้ายทารุณของสงครามและการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ การกระทำร้ายต่อสตรี เด็ก และคนชรา ที่มนุษย์ได้กระทำต่อมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งผลจากสงครามครั้งนี้นำไปสู่การพัฒนามากฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (International Human Rights Laws) ซึ่งเป็นหลักการ ข้อตกลง ระบบ และกลไกด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นมาตรฐานและได้รับการยอมรับในระดับสากลเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของทุกคนในโลกนี้ ดังนั้นในปัจจุบัน ความเชื่อและแนวคิดที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกันจึงได้รับการคุ้มครองโดยหลักการและกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศรวมถึงกฎหมายในระดับประเทศ เช่น รัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆ ซึ่งบัญญัติหลักการสิทธิมนุษยชนไว้ด้วย

ប្បញ្ញត្តិសកលអំពីសិទ្ធិមនុស្ស

(Universal Declaration of Human Rights – UDHR)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights - UDHR)

สมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติซึ่งประกอบด้วยสมาชิกประเทศต่างๆ ได้ลงมติรับรองและประกาศใช้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เพื่อเป็นหลักการสำคัญในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาคมโลกเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2491 และถึงแม้ว่าปฏิญญาฉบับนี้จะไม่ใช่สนธิสัญญาระหว่างประเทศแต่ก็จัดเป็นกฎหมายจารีตระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญที่สุดซึ่งประเทศต่างๆ จำต้องเคารพต่อหลักการสิทธิมนุษยชนที่ได้ตราไว้ในปฏิญญาฉบับนี้ โดยที่ปฏิญญาฉบับนี้ยังเป็นพื้นฐานสำคัญของสนธิสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนอื่นๆ อีกหลายฉบับ รวมทั้งกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม

นอกจากนั้น ปฏิญญาฉบับนี้ยังเป็นพื้นฐานของหลักการสิทธิมนุษยชนในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายในระดับประเทศของประเทศต่างๆ อีกด้วย

สิทธิมนุษยชนที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจำแนกกว้างๆ ได้เป็น 2 ส่วนคือ สิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ซึ่งรวมถึงสิทธิในชีวิต เสรีภาพและความมั่นคงของบุคคล อิสรภาพจากความเป็นทาสและการถูกทรมาน ความเสมอภาคในทางกฎหมาย สิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง เสรีภาพในทางความคิด การนับถือศาสนา การแสดงความคิดเห็น เป็นต้น ส่วนอีกด้านหนึ่งคือสิทธิในทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงสิทธิในการทำงาน สิทธิทางการศึกษา สิทธิทางอาหาร และสิทธิที่จะได้รับบริการทางด้านสาธารณสุข เป็นต้น

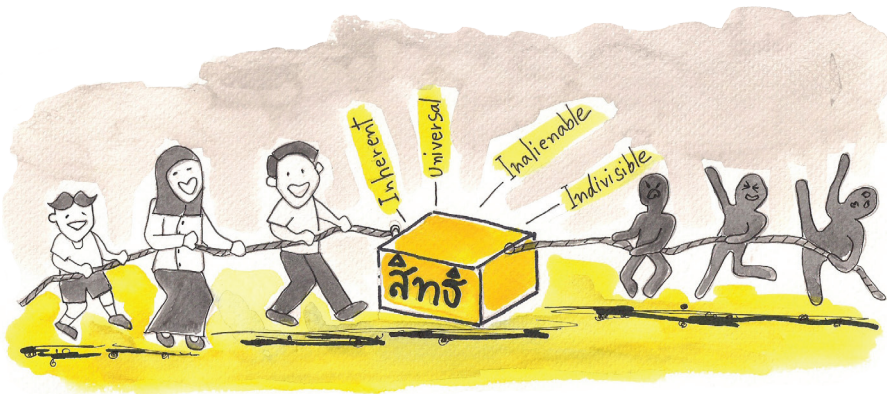

ลักษณะเฉพาะของสิทธิมนุษยชน
ที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ลักษณะเฉพาะของสิทธิมนุษยชน ที่ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนคือ

1. เป็นสิทธิที่ติดตัวมาด้วยความเป็นมนุษย์ (inherent) หมายถึงเมื่อคนเกิดมาก็มีสิทธิมนุษยชนติดตัวมาด้วย ดังนั้นสิทธิเหล่านี้จะไม่มีใครให้ หรือซื้อ หรือสืบทอดมา
2. เป็นสิทธิที่เป็นสากล (universal) คือเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคนเหมือนกันไม่ว่าจะมีเชื้อชาติ เพศ หรือนับถือศาสนาใด ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มาจากพื้นฐานสังคมหรือการเมืองอย่างไร มนุษย์ทุกคนเกิดมามีอิสระเสรี มีความเท่าเทียมกันในสิทธิและศักดิ์ศรี
3. เป็นสิทธิที่ไม่สามารถถูกพรากไป หรือยกให้แก่กันได้ (inalienable) คือไม่มีใครจะมาพรากเอาสิทธิมนุษยชนไปจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ ถึงแม้ว่ากฎหมายของประเทศจะไม่ยอมรับรับรองสิทธิมนุษยชน หรือแม้จะละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ตาม ประชาชนของประเทศนั้นก็ยังมีสิทธิมนุษยชนอยู่
4. เป็นสิทธิที่ไม่ถูกแยกออกจากกัน (indivisible) กล่าวคือ สิทธิมนุษยชนที่ได้รับการรับรองภายใต้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนซึ่งประกอบด้วยสิทธิสองส่วนคือ สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง กับสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมนั้น จะต้องไม่ถูกแยกออกจากกัน สิทธิทั้งสองส่วนนี้จะต้องได้รับการเคารพ ปกป้อง และเติมเต็ม (ทำให้เกิดขึ้น) เพื่อที่จะให้บุคคลทุกคนสามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี

นอกจากนั้นปณิญาสากล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนได้ระบุหลักการที่สำคัญไว้เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติคือ หลักความเสมอภาค (Equality) และการไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) ซึ่งหมายถึงการที่ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกันไม่ว่าจะมีความแตกต่างด้านเชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเชื่อทางการเมือง สถานภาพทางการเกิดหรือสถานภาพอื่นๆ

แนวทางการปฏิบัติ ตามหลักการสิทธิมนุษยชน

แนวทางการปฏิบัติ

ตามหลักการสิทธิมนุษยชน

ถึงแม้ว่าแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนจะเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีสิทธิแห่งความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกันโดยกำเนิด แต่ในทางปฏิบัติ สิทธิเหล่านั้นอาจจะถูกละเมิดหรือจืดจางเนื่องจากการที่เราเป็นพลเมืองซึ่งอยู่ภายใต้การปกครองโดยอำนาจรัฐ โดยที่แต่ละรัฐมีแนวคิดทางการเมืองการปกครองหรือการดำเนินนโยบายด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่ต่างกันไป ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการละเมิดสิทธิของประชาชน บางกลุ่มของประเทศ เช่น รัฐบาลบางประเทศไม่อนุญาตให้ประชาชนของตนแสดงความคิดเห็นที่ตรงข้ามกับรัฐบาล ซึ่งในกรณีนี้ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดของมนุษย์ หรือการที่รัฐบาลมีแผนการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้มีการไล่รื้อที่อยู่อาศัยหรือที่ทำกินของชุมชนโดยที่ชุมชนไม่สมัครใจ หรือไม่มีการชดเชยให้เหมาะสมกับความเสียหายที่คนในชุมชนได้รับซึ่งถือว่าการที่รัฐบาลละเมิดสิทธิมนุษยชนของประชาชนเช่นกัน หรือในบางประเทศรัฐบาลไม่สนใจดูแลประชาชนพลเมืองบางกลุ่มของตน เช่น ในประเทศที่มีคนจากหลายเชื้อชาติหลายเผ่าพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกัน ชนกลุ่มน้อยหรือชนพื้นเมืองบางกลุ่มอาจจะไม่ได้รับการดูแล หรือถูกละเมิดสิทธิในด้านต่างๆ เช่น ถูกบังคับใช้แรงงาน นอกจากนั้นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐก็อาจจะทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้เช่นกัน เช่น ในกรณีที่บริษัทหรือเอกชนเข้าแอบอ้างสิทธิและยึดครองที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัยของชาวบ้านเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือทำอุตสาหกรรม หรือการที่บริษัทเอกชนไม่จ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมให้กับลูกจ้าง หรือไล่ลูกจ้างหญิงที่ตั้งครรภ์ออกจากงาน หรือการที่สามีทุบตีภรรยา หรือพ่อแม่ทำทารุณกรรมต่อลูก ซึ่งถือว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชนเช่นกัน

การกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลายๆ กรณีถือเป็นการกระทำผิดทางกฎหมาย ถ้าประเทศนั้นๆ มีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครอง เช่น กรณีของการจ่ายค่าแรงที่เป็นธรรมซึ่งกฎหมายในหลายประเทศได้กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำไว้ซึ่งถ้ามีการละเมิดสิทธิ ผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องและดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายได้ แต่ในบางประเทศหรือบางวัฒนธรรมมีการนำกฎหมายทางศาสนาหรือประเพณีปฏิบัติบางประการมาใช้ซึ่งอาจจะขัดต่อแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชน เช่น การขลิบอวัยวะเพศของเด็กหญิงซึ่งมีความเจ็บปวดมากหรืออาจจะทำให้ผู้ถูกขลิบถึงแก่ชีวิต ซึ่งความเชื่อและการปฏิบัติประเพณีเหล่านี้เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน และต้องมีการทำความเข้าใจเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นต่อไป

ทั้งนี้ในการที่จะปฏิบัติตามแนวคิดหรือหลักการสิทธิมนุษยชน สิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือ การที่จะต้องมีการรับผิดชอบ (Duty bearers) ที่จะต้องเคารพ (Respect) ปกป้อง (Protect) และทำให้สิทธินั้นเกิดขึ้นได้จริง (Fulfill) ซึ่งผู้รับผิดชอบหลักก็คือรัฐ โดยที่ผู้ถือสิทธิ (Rights holders) สามารถเรียกร้องให้รัฐปกป้องคุ้มครองและเติมเต็มสิทธิของตน และในขณะเดียวกัน ผู้ถือสิทธิหรือประชาชนแต่ละคนก็ต้องมีความรับผิดชอบที่จะไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่นด้วย

หน้าที่ของรัฐ
ในการปฏิบัติ
ตามหลักการสิทธิมนุษยชน

หน้าที่ของรัฐ ในการปฏิบัติ ตามหลักการสิทธิมนุษยชน

เคารพ (Respect)

หมายถึง กฎหมาย นโยบาย และโครงการของรัฐ รวมถึง การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องไม่นำไปสู่การละเมิด สิทธิมนุษยชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น รัฐจะต้องไม่ออกกฎหมายจำกัด เสรีภาพในการนับถือศาสนา หรือไม่ดำเนินนโยบายที่จะส่งเสริมให้บริการขั้น พื้นฐานของรัฐ เช่น ด้านสาธารณสุขและการศึกษาเป็นกิจการเชิงพาณิชย์ซึ่ง จะส่งผลต่อการเข้าถึงบริการเหล่านั้นของผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ที่ยากลำบากใน สังคม

ปกป้อง (Protect)

หมายถึง การที่รัฐจะต้องมีกฎหมาย นโยบาย หรือมาตรการที่จะดูแล หรือป้องกันไม่ให้กลุ่มหรือบุคคลใดซึ่งไม่ใช่เจ้าหน้าที่ของรัฐทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ

บุคคลอื่น เช่น การมีมาตรการให้นายจ้างปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน หรือการออกกฎหมายหรือมาตรการคุ้มครองผู้หญิงและเด็กจากการถูกกระทำรุนแรงโดยบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลอื่น

เต็มเต็ม (Fullfill)

หมายถึง การที่รัฐจะต้องออกกฎหมาย หรือดำเนินนโยบายเพื่อให้สิทธิมนุษยชนที่ทุกคนพึงจะได้รับได้เกิดขึ้นจริง เช่น การที่รัฐมีนโยบายและจัดสรรงบประมาณเพื่อให้ทุกคนได้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

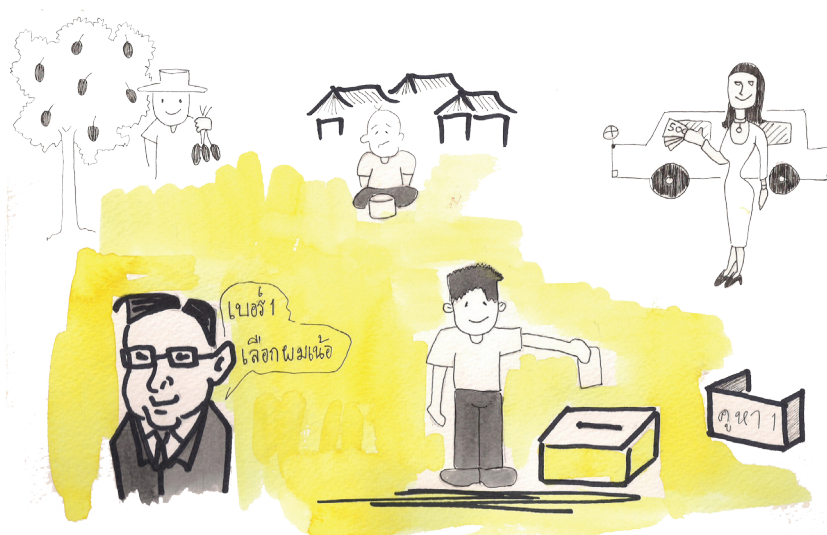

สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ถึงแม้ว่าปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจะประกอบไปด้วยสิทธิสองส่วนซึ่งควรได้รับการเคารพ ปกป้อง และเติมเต็มโดยรัฐบาลทั่วโลก แต่ในทางปฏิบัติสิทธิทั้งสองส่วนกลับถูกแยกออกจากกันตามเส้นแบ่งของอุดมการณ์ทางการเมือง ในช่วงสงครามเย็นระหว่างประเทศที่ดำเนินนโยบายแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์นำโดยประเทศอดีตสหภาพโซเวียตและจีนซึ่งให้ความสำคัญต่อสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และประเทศประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมนำโดยอเมริกาและประเทศในยุโรปตะวันตกซึ่งให้ความสำคัญต่อสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

ในอดีตองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนในระดับประเทศและระหว่างประเทศเน้นการทำงานเพื่อผลักดันให้รัฐบาลในแต่ละประเทศเคารพและส่งเสริมสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองของประชาชนทำให้สิทธิด้านเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร แต่ในปัจจุบันมีความตื่นตัวจากหลายภาคส่วนต่อปัญหาความยากจน ความอดอยากหิวโหย ความไม่เป็นธรรม และความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมของประชากรกลุ่มต่างๆ ทั่วโลกซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลไม่สามารถหรือไม่ใส่ใจที่จะปฏิบัติตามหลักการสิทธิมนุษยชน และอีกส่วนหนึ่งเป็นผลมาจาก

นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับโลกและระดับประเทศตามกรอบเสรีนิยมใหม่ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของคนกลุ่มต่างๆ เช่น แรงงานทั้งในและนอกภาคเกษตร ผู้ด้อยโอกาสทางสังคมที่ต้องพึ่งพิงบริการด้านต่างๆ จากภาครัฐ ซึ่งความยากจนและการไม่สามารถเข้าถึงหลักประกันและการบริการขั้นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตของคนเหล่านี้ ถือเป็นการละเมิดสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ซึ่งรัฐบาลของประเทศต่างๆ จำเป็นต้องให้ความคุ้มครอง

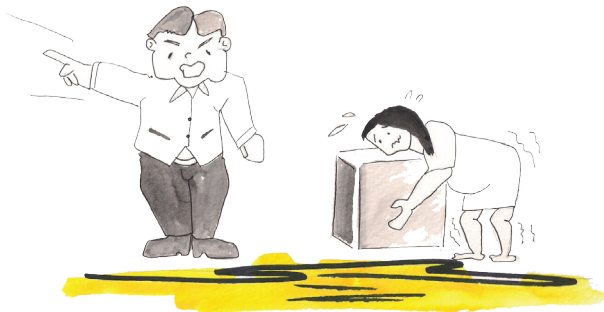
สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม
และวัฒนธรรม
ครอบคลุมอะไร

สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ครอบคลุมอะไร

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ได้ระบุสิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ที่มนุษย์ทุกคนพึงมีและได้รับดังนี้

- สิทธิในการทำงาน

ถ้าเราไม่มีงานทำ เราก็จะไม่มีรายได้สำหรับซื้อหาปัจจัยต่างๆ ที่สำคัญในการดำรงชีวิต ดังนั้นสิทธิในการทำงานนี้ อาจตีความรวมถึงสิทธิที่ทุกคนจะมีงานทำซึ่งรัฐจักต้องจัดหาให้ นอกจากนั้นสิทธิในการทำงานยังรวมถึงสิทธิที่เราควรจะได้รับค่าจ้างเข้าทำงานโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ การมีอิสระในการเลือกที่จะทำงานโดยไม่ถูกบังคับ

สิทธิที่จะได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรม สิทธิในการรับค่าตอบแทนที่เท่ากันสำหรับงานที่เท่าเทียมกัน สิทธิในการมีสภาพการทำงานที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย สิทธิในการไม่ถูกไล่ออกเมื่อตั้งครรภ์ และสิทธิที่จะได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคในการจ้างงาน นอกจากนั้นผู้ใช้แรงงานยังมีสิทธิที่จะก่อตั้งหรือเข้าร่วมกับสหภาพแรงงานอีกด้วย

• สิทธิที่จะมีมาตรฐานการครองชีพที่เหมาะสม

ในฐานะสมาชิกของสังคมทุกคนมีสิทธิที่จะมีมาตรฐานการครองชีพที่เหมาะสมสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งรวมทั้งการมีอาหาร เสื้อผ้า และที่อยู่อาศัยที่พอเพียง และเหมาะสมรวมทั้งสิทธิที่จะได้รับการประกันสังคม ซึ่งหมายถึงสิทธิที่ทุกคนจะได้รับการดูแลจากรัฐเมื่อไม่มืงานทำ ยามเจ็บป่วย หรือต้องอยู่ในสภาพทุพพลภาพ ยามแก่ชรา หรือเมื่อไม่สามารถหาเลี้ยงชีพได้เนื่องจากสาเหตุที่ไม่สามารถควบคุมได้

สิทธิด้านการประกันสังคมนี้ถือเป็นการให้ความคุ้มครองผู้ที่อยู่ในสถานะที่เปราะบางที่สุดในสังคม โดยการที่รัฐให้ความมั่นใจว่าทุกคนสามารถเข้าถึงปัจจัยและการบริการขั้นพื้นฐานที่สุดที่จะทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีได้

• สิทธิทางอาหาร

“ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับอาหารที่เพียงพอและเหมาะสม”

ถึงแม้ว่าประเทศต่างๆ จะสามารถผลิตอาหารได้เพียงพอที่จะเลี้ยงคนทั้งโลก แต่ยังมีคนอีกหลายร้อยล้านคนในโลกนี้ที่ไม่ได้รับอาหารอย่างพอเพียงและต้องเผชิญกับสถานะทุพโภชนาการ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการละเมิดสิทธิทางอาหารมีทั้งด้านนโยบายและการปฏิบัติของทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนั้นการที่รัฐบาลจะให้หลักประกันด้านสิทธิทางอาหารแก่ประชาชน รัฐจึงต้องคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้

การมีอาหาร (Availability) หมายถึง การที่ประชาชนจะสามารถมีที่ดินหรือสามารถใช้แหล่งทรัพยากรธรรมชาติอื่นๆ สำหรับปลูกพืชผลธัญญาหาร หรือการที่รัฐสามารถดูแลให้มีระบบการผลิตและการกระจายผลผลิตรวมทั้งระบบตลาดที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ รัฐบาลของแต่ละประเทศต้องเคารพและไม่ละเมิดสิทธิทางอาหารของประชาชนในประเทศอื่น เช่น ผ่านการดำเนินนโยบายบางประการซึ่งจะมีผลกระทบต่อการผลิตและการเข้าถึงอาหารของประชาชนในประเทศนั้นๆ เช่น นโยบายการเปิดเสรีทางการค้า ซึ่งทำให้มีการนำเข้าผลผลิตทางอาหารจากต่างประเทศในราคาต่ำทำให้ผู้ผลิตในประเทศไม่สามารถแข่งขันได้ ทำให้เกิดการล่มสลายของเกษตรกรในประเทศ

การเข้าถึงอาหาร (Accessibility) หมายถึง ความสามารถที่จะได้มาซึ่งอาหารโดยประชาชนมีรายได้เพียงพอสำหรับการซื้ออาหาร หรือในกรณีของผู้ที่มีรายได้น้อยก็ควรได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากภาครัฐ นอกจากนี้การเข้าถึงอาหารยังต้องคำนึงถึงปัจจัยเชิงกายภาพ เช่น คนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือในพื้นที่ทุรกันดารและไม่สามารถเข้าถึงอาหารที่จำเป็นบางชนิด หรือคนพิการ ผู้สูงอายุ และกลุ่มคนที่อยู่ในสภาวะเปราะบาง ซึ่งไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้เท่าที่ควร ก็ควรได้รับการดูแลช่วยเหลือในการเข้าถึงอาหาร นอกจากนี้ในกรณีที่เกิดภัยพิบัติซึ่งทำให้ผู้คนจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงอาหารได้เช่นในยามปกติ รัฐบาลต้องมีมาตรการพิเศษเพื่อช่วยเหลือคนเหล่านั้นให้ได้รับอาหารที่พอเพียง

ความเหมาะสม (Acceptability) หมายถึง การมีอาหารในปริมาณและคุณภาพที่เหมาะสม อาหารมีความสะอาดและปลอดภัยและเป็นที่ยอมรับของวัฒนธรรมท้องถิ่น

• สิทธิในการมีที่อยู่อาศัย

ทุกคนควรได้รับสิทธิในการมีที่อยู่อาศัยโดยเฉพาะคนจนและกลุ่มคนที่อยู่ในสถานะเปราะบาง ทุกคนมีสิทธิที่จะมีที่อยู่อาศัยที่มีความมั่นคงปลอดภัยในที่ดินที่ครอบครอง ซึ่งจะช่วยป้องกันการถูกไล่ที่ การข่มขู่ และคุกคามในรูปแบบต่างๆ นอกจากนั้นที่อยู่อาศัยควรจะมีสาธารณูปโภคที่เหมาะสมรวมทั้งมีน้ำดื่มที่สะอาดและปลอดภัย มีบริการด้านสุขอนามัยและบริการด้านพลังงาน

• สิทธิทางการศึกษา

สิทธิทางการศึกษารวมถึงสิทธิที่ทุกคนจะได้รับการศึกษาภาคบังคับอย่างน้อยในระดับประถมโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และสิทธิที่จะเข้าเรียนในระดับมัธยม ในระดับอาชีวะ และระดับอุดมศึกษาซึ่งรัฐควรต้องทยอยจัดให้ นอกจากนั้นสิทธิทางการศึกษายังครอบคลุมถึงสิทธิที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เรื่องสิทธิมนุษยชนและสิทธิที่ผู้เรียนจะได้รับการเคารพ ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของตนเองระหว่างที่อยู่ในสถานศึกษาหรือในระบบการศึกษา เช่น การไม่ถูกลงโทษด้วยวิธีที่ไม่เหมาะสม หรือการที่ผู้เรียนจะสามารถมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อตนเอง ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งภายใต้สิทธิทางการศึกษาคือเรื่องสิทธิของผู้ปกครองที่จะเลือกรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมกับวัฒนธรรม ความเชื่อ และศาสนาของตนให้กับลูกๆ

ในการปฏิบัติตามพันธะสัญญาด้านสิทธิทางการศึกษา รัฐบาลพึงคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้

การมีสถานศึกษาอย่างพอเพียง (Availability) หมายถึง รัฐควรจัดให้มีโรงเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอน รวมถึงครูผู้สอนและบุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมอย่างเหมาะสม ให้พอเพียงแก่ความต้องการ เพื่อให้จัดการเรียนการสอนได้อย่างทั่วถึง

การเข้าถึงการศึกษา (Accessibility) หมายถึง การไม่มีการเลือกปฏิบัติทางเพศ เชื้อชาติ สถานะการเข้าเมือง ศาสนา หรือชาติพันธุ์ในการรับนักเรียนเข้าเรียน นอกจากนั้น ในทางกายภาพสถานศึกษาควรตั้งอยู่ในระยะทางที่เหมาะสมจากชุมชน เพื่อให้นักเรียนสามารถเดินทางมาโรงเรียนได้ ถ้าชุมชนอยู่ห่างไกลอาจจะจัดการศึกษาระยะไกลได้ ส่วนในด้านปัจจัยทางเศรษฐกิจ รัฐควรจัดให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้โดยการทยอยขยายจัดการศึกษาโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายในทุกระดับ

ความเหมาะสม (Acceptability) หมายถึง หลักสูตรและรูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียนควรจะเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและตัวผู้เรียนด้วย

ความยืดหยุ่น (Adaptability) หมายถึง การที่การศึกษาจะสามารถปรับตัวเพื่อตอบรับหรือเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนสำหรับการเปลี่ยนแปลงในสังคม รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนให้ตอบสนองต่อความสนใจทางสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลายของผู้เรียน

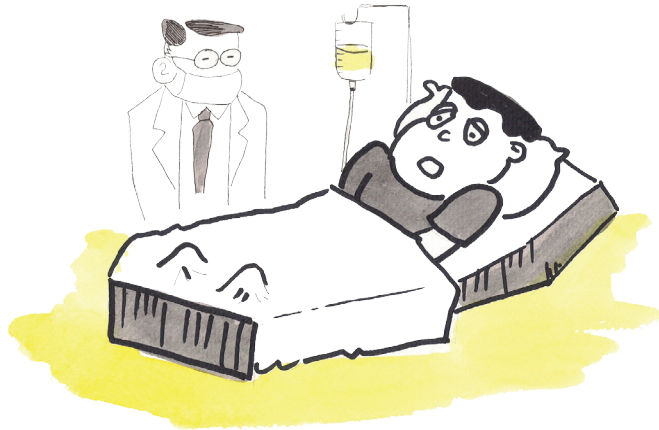

• สิทธิด้านสุขภาพ

สิทธิด้านสุขภาพหมายถึงสิทธิที่ทุกคนจะสามารถมีสุขภาพกายสุขภาพจิต และคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการเข้าถึงการบริการด้านสุขภาพ และการเข้าถึงปัจจัยและข้อมูลที่เกี่ยวข้องการดำรงชีวิตอย่างปลอดภัย นอกจากนี้สิทธิด้านสุขภาพยังรวมถึงการที่ทุกคนมีสิทธิในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับร่างกายและสุขภาพของตนเองโดยที่รัฐบาลมีพันธะที่จะต้องดูแลในประเด็นต่อไปนี้

จัดให้มีสถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่มีสภาพความพร้อมที่จะให้บริการ รวมทั้งมีผู้ให้บริการทางการแพทย์ที่ผ่านการอบรมตามมาตรฐาน และมีเวชภัณฑ์ที่จำเป็นในการรักษา

จัดให้ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าถึงบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ และคำนึงถึงความสะดวกในการคมนาคมและปัจจัยด้านเศรษฐกิจของผู้รับบริการ เช่น สถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขควรตั้งอยู่ใกล้ชุมชน และทุกคนควรได้รับบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขที่ดีที่สุดโดยไม่คำนึงถึงรายได้หรือความสามารถในการจ่ายค่าบริการ นอกจากนี้ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพที่ถูกต้อง

การบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขต้องคำนึงถึงวัฒนธรรม ประเพณี และข้อปฏิบัติของคนในชุมชนที่ให้บริการ รวมทั้งความแตกต่างระหว่างหญิง ชาย บุคลากร อุปกรณ์ เวชภัณฑ์ และเครื่องใช้ต่างๆ ในสถานบริการทางการแพทย์จะต้องมี คุณภาพ ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ

• สิทธิด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีความเป็นอยู่ ศาสนา ที่อยู่อาศัย อาหาร การทำงาน การศึกษา การดูแลสุขภาพ การใช้ทรัพยากรและความสัมพันธ์ของคนในชุมชนและวัฒนธรรมนั้นๆ ดังนั้นสิทธิทางวัฒนธรรมคือสิทธิที่ทุกคนจะสามารถมีส่วนร่วมและดำเนินกิจกรรมตามรูปแบบของวัฒนธรรมของแต่ละคน ตราบเท่าที่การปฏิบัติตามสิทธิเหล่านี้ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น นอกจากนี้สิทธิทางวัฒนธรรมยังรวมถึงสิทธิของบุคคลที่จะได้รับประโยชน์จากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และประโยชน์จากการได้รับความคุ้มครองผลงานทางวิทยาศาสตร์ วรรณคดี หรือศิลปะที่บุคคลนั้นได้สร้างขึ้น รัฐบาลมีหน้าที่ที่จะอนุรักษ์ พัฒนา และเผยแพร่วัฒนธรรมเหล่านั้น

พันธกรณีของรัฐ
ในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตาม
สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม
และวัฒนธรรม

พันธกรณีของรัฐในการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามสิทธิทาง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม มีดังนี้

1. รัฐบาลทุกประเทศมีหน้าที่ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศที่จะทำให้สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมเป็นไปได้จริง โดยที่รัฐบาลจะต้องมีการวางแผนเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม และมีมาตรการด้านกฎหมาย ด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ ด้านการศึกษา และสังคม รวมทั้งในด้านของกระบวนการยุติธรรมเพื่อที่จะให้ประชาชนได้รับสิทธิดังกล่าวได้อย่างทั่วถึง และถึงแม้รัฐบาลบางประเทศจะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและด้านเศรษฐกิจ แต่รัฐก็ยังมีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต หากรัฐเพิกเฉยไม่ดำเนินการ หรือมีมาตรการหรือการปฏิบัติที่ส่งผลให้สิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมบางอย่างที่ประชาชนเคยได้รับกลับลดถอยลง ก็สามารถถือได้ว่ารัฐบาลนั้นได้ละเมิดสิทธิของประชาชน
2. รัฐมีหน้าที่ในการจัดลำดับความสำคัญของการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยดำเนินการในส่วนที่ถือว่าเป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานก่อน เช่น การจัดให้ทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาภาคบังคับโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้ความมั่นใจว่าการเรียนการสอนจะไม่ส่งเสริมเรื่องของการแบ่งแยก กีดกันด้านเชื้อชาติ หรือการสร้างอคติและการเลือกปฏิบัติต่อผู้ที่มีความเชื่อและวิถีชีวิตที่ต่างไป

3. รัฐมีหน้าที่ที่จะไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นในทางกฎหมาย นโยบายหรือการปฏิบัติ ซึ่งจะส่งผลทางตรงหรือทางอ้อมในการจำกัดโอกาสที่ประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะได้รับสิทธิของตน การกระทำที่เป็นการเลือกปฏิบัติถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนรูปแบบหนึ่ง

4. รัฐมีหน้าที่ที่จะต้องดูแลกลุ่มคนที่อยู่ในสภาวะเปราะบางและสภาวะยากลำบากที่สุดในสังคมก่อน โดยคนเหล่านี้ต้องเผชิญกับอุปสรรคและข้อจำกัดต่างๆ ในการเข้าถึงสิทธิ ดังนั้นรัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับกลุ่มคนเหล่านี้เป็นอันดับแรก

อ้างอิง :

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนศึกษา (2545), เส้นทางสู่สิทธิมนุษยชนศึกษา, กรุงเทพฯ

Amnesty International (2005), Human Rights for Human Dignity: A Primer on Economic, Social and Cultural Rights, London

International Network for Economic, Social and Cultural Rights (ESCR-Net)
[http:// www.escr-net.org](http://www.escr-net.org)

United Nations Human Rights Fact Sheet No. 2 (Rev1), International Bill of Human Rights